

Od prvega zvezka Interpretacij se drugi razlikuje po izredno natančni Strniševi biografiji, katere avtor je Drago Bajt, in s katero (mimogrede) Rožančeva biografija primerjave nikakor ne vzdrži. Poleg tega bralec ob primerjavi s prejšnjim zvezkom pogreša intervjuje s Strnišo. Vsekakor bi bilo koristno, če bi urednik (J. Snoj) vključil vsaj pisni intervju, ki ga je imel s Strnišo France Pibernik (objavljen v NR št.58-60). Predvsem zato, ker je Strniša v njem razložil svoje do začetka l.1973 (ko je dokončal pisanje odgovora) nastale tekste (*Mozaiki, Zvezde, Odisej, Samorog, Ljudožerci*), in se njegova razlaga v marsičem razlikuje od nekaterih prispevkov v Interpretacijah. Če omenim samo njegovo razmišljanje o Brobdingnagu: "Dežela velikanov iz Gulliverjevih potovanj - seveda upam, da čisto drugačna kot pri Swiftu - je svet ustvarjalnega dela, predvsem svet resnične znanosti in umetnosti" (NR 58-60, 259). Primerjava s Kosovo interpretacijo kaže, da vidi Strniša poudarek, bistvo pesnitve čisto drugje kot Kos. Ponatis omenjenega intervjuja (na katerega se sklicuje tudi Hribar) bi bilo odlično dopolnilo tudi Tauferjevi študiji, ki opisuje Strniševo razumevanje veselja kot štiridimenzionalnega, prostorsko-časovnega bitja, ki s svojim telesom presega tako prostor kot čas (svojevrstna ilustracija tega je npr. pesnitev Vrba).

Jasna Kamin

Peter Jambrek

USTAVNA DEMOKRACIJA

Državna založba Slovenije
Ljubljana 1992

Delo *Ustavna demokracija* ima obetaven naslov in znanega avtor-

ja. Vendar pa prvotna napetost, ustvarjena s tema dvema okolnostima takoj popusti. Že prvi predgovornik, Anton Perenič opozarja, da gre za pričevanje: avtor je bil "priča nastajanju države" in o tem sedaj v knjigi piše. Da gre res za to, lahko razberemo tudi iz prisotnosti pisca uvoda, Franceta Bučarja, predsednika ustavne komisije.

Avtor je v delu zbral in priredil svoje že objavljene razprave, v katerih se je odzival na demokratizacijo in v njej tudi aktivno sodeloval. Zgodba se začne s slovenskim liberalizmom in akcijo, imenovano petindvajset poslanec ter teče preko opisovanja institucij socialističnega samoupravljanja, komentarjev (ne)funkcioniranja njegovih institucij in pravnega sistema še posebej k Novi reviji. Prav v Novi reviji vidi avtor inkarnacijo iskanja poti iz začaranih krogov prejšnjega sistema.

Drugo poglavje je po vsebini identično s knjigo *Oblast in opozicija* v Sloveniji, ki jo je avtor že dal v presojo strokovni in politični publiki ob koncu osemdesetih let. Avtor tu opisuje svoje izkušnje pri vzpostavljanju strankarskega sistema in stranke, v kateri je tudi sam sodeloval. Opisi

prvih formulacij zahtev po oblikovanju strank so gotovo bogato gradivo, ki ga bo moral upoštevati vsak resen preučevalec preoblikovanja politike na Slovenskem.

Pravica naroda do samoodločbe je Jambrekova pogosta tema. Tudi v pričujočem delu ji je namenil celo poglavje, v katerem posreduje svoja stališča glede Jugoslavije in položaja Slovenije v njej, kot ga je videl v prvih verzijah in kot ga vidi ob pisanju knjige. Podrobneje opisuje pripravljane plebiscita, ocenjuje tedanja strankarska razhajanja in na koncu konsenz, ki je zagotovil enotno voljo ob izvedbi plebiscita.

V poglavju o izvorih nove ustavnosti Jambrek posreduje kritike stare jugoslovanske ustave in opisuje nastanek prvih alternativnih predlogov, ki so se realizirali pod imenom pisateljska ustava, in se nato nadaljevali v okviru zbora za ustavo, pri čemer je sodeloval tudi avtor. Ravno zato je to poglavje tudi informacijsko najpopolnejše.

V zadnjem poglavju avtor predstavlja sklepno fazo: novo ustavo iz leta 1991 in dileme, s katerimi so se ustavotvorci spopadali v procesu iskanja ustavnega kompromisa. Peter Jambrek predstavlja tudi temeljna načela, na katerih sloni nova slovenska ustava.

V dodatku knjiga prinaša besedilo tistih podlag ali predhodnih verzij slovenske ustave 1991, pri katerih je avtor intenzivno sodeloval: "pisateljske ustave", "demosove ustave" in "podvinske ustave", kar so pomembni dokumenti za preučevanje ustavnosti na Slovenskem.

Iz obsežne bibliografije je razvidno, da se je avtor osredotočil predvsem na lastna dela (približno polovico navedenih del je izpod njegovega peresa), s čimer se izkazuje tudi njegova ambicija, da bi bralcem podal predvsem svojo osebno skušnjo pri nastajanju ustavne demokracije.

Delo Petra Jambreka, priznane pravnega strokovnjaka, pred-

sednika ustavnega sodišča Republike Slovenije in člana evropskega sodišča za človekove pravice, bo gotovo dobro in hvaležno gradivo predvsem za outsiderje, saj ga je napisala roka inseiderja.

Igor Lukšič

Louis Châtellier

LA RELIGION DES PAUVRES. LES SOURCES DU CHRISTIANISME MODERNE XVIe-XIXe SIECLES

Aubier, Paris 1993

V zgodovini rimske Cerkve je tridentinski koncil mejnik, ki je s tem, ko je določil temeljne postavke modernega katolicizma, zaznamoval versko življenje katoliških dežel v zadnjih štirih stoletjih. Na osemnajst let trajajočem cerkvenem zboru so cerkveni prelati zasnovali prenovu Cerkve, ki sta jo poleg notranjih razprtij ogrožala še reformacija in islam. Sklepi koncila so bili, da se rimska Cerkve lahko novih in starih sovražnikov

učinkovito obrani le s popolnim prestrukturiranjem svojega institucionalnega tkiva in v vzpostavitvi jo tesnejšega razmerja z verniki.

Louisa Châtellierja, avtorja knjige o religiji revnih, zanimajo spremembe, ki jih je potridentinska Cerkve vnesla v življenje in versko miselnost posameznikov, pripadnikov najrevnejših slojev prebivalstva. Medtem ko je v študiji z naslovom *L'Europe des dévots* (Flammarion, Pariz 1987) proučil delovanje protireformacijskega gibanja v urbanem okolju in spremembe, ki jih je le-to povzročilo v zasebnem, družinskem okolju in na vseh področjih javnega udejstvovanja, je v svoji zadnji študiji pogled preusmeril na evropsko podeželje.

Zapisi, ki so jih zapustili kleriki pri opravljanju apostolskega dela na italijanskem, francoskem, nemškem, poljskem in irskem podeželju v 17. in 18. stoletju, so mu izhodiščno dokumentarno gradivo, v katerem razbira različne faze in težnje v oblikovanju ljudske pobožnosti. Še posebej pridigarški priročniki, dnevniki in raznovrstni zapisi jezuitov, ki so nastali v času njihovega misijonskega dela na evropskih tleh, so se izkazali za izredno hvaležne vire, ki omogočajo primerjalno proučevanje ljudske pobožnosti na evropskem podeželju. Châtellier se v glavnem osredotoči na 18. stoletje, ker meni, da je to obdobje v cerkveni historiografiji zanemarjano, in tudi zato, ker osvetlitev ljudske pobožnosti v času pred francosko revolucijo kaže na spremembe v verskem občutju v obdobju sekularizacije.

Misijonska dejavnost jezuitskega reda je med 16. in 19. stoletjem prispevala k evangelizaciji tistih slojev, ki so v srednjem veku živeli na robu cerkvenega sveta. V srednjem veku je bilo namreč krščanstvo v dobršni meri religija elite in le v zelo ohlapnem smislu tudi vera širših ljudskih slojev. Misijonarstvo jezuitskega reda, ki je prevzel vodilno vlogo v katoliški

prenovi, predvsem zato, ker jo je zasnoval že pred tridentinskim zborom, je temeljilo na širjenju katekizma in na pridiganju, ki je v ospredje postavilo triado greha, kesanja in pekla. Širjenje strahu pred pogubo je po mnenju Loyolovih redovnikov najbolj zanesljivo privedlo kristjana v okrilje Cerkve. Ponavljanje eksemplov iz ust potujočih pridigarjev je poslušalcem vcepljalo božji strah in jim nakazovalo možnost odrešenja v verski dejavnosti in verski gorečnosti, ki je veljala za edino obrambo pred pogubo v peklju.

Po navodilih tridentinskega koncila je širjenje verskih resnic in naukov moralo prežeti vse vidike življenja. Prav zato je v potridentinskem času vsaka vas dobila cerkev in dušnega pastirja, čigar poglavitna dolžnost je bila verska vzgoja župljanov, delitev zakramentov in nadzorovanje moralnega življenja kolektiva, v katerem je deloval. Obvezna spoved in redno obhajanje, ki ju je potridentinska cerkev vnesla v versko življenje, sta postala merilo učinkovitosti nove pastoralne in uspešna oblika nadzora nad posameznikom. Osnovni pogoj za prejem zakramenta je postala čistost duše in z njo tudi čistost misli.

Jezuiti so z obiskovanjem podeželskih območij dopolnjevali redno pastoralno dejavnost duhovnikov. Bili so poglavitni pobudniki ustanovitve in širjenja verskih bratovščin, katerih cilj je bil pritegniti k pristnejšemu verskemu življenju pripadnike vseh slojev. S širjenjem verske gorečnosti in nadzorom članov bratovščin so poskušali izkoreniniti vraževerje in zle navade, ki jih je vse preveč strpna srednjeveška Cerkve dopuščala. Domet jezuitske apostolske dejavnosti je bil viden zlasti v tistih primerih, ko so njihovo delovanje spodbujale posvetne oblasti, prepričane, da je utrjevanje krščanskih kreposti in odpravljanje ljudske nevednosti nujno za ohranjanje socialnega reda.